

SCENARIUSZ LEKCJI

Technika kl. 1 – gimnazjum

Czas: 45 min.

Temat: Prawo autorskie i ja.

Cel ogólny:

Poznanie przyczyn łamania praw autorskich. Zapoznanie z fragmentami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Cele szczegółowe:

Uczeń powinien

- Znać podstawę prawną, (która ustawa zawiera szczegółowe informacje dotyczące praw autorskich);
- Wiedzieć o czym mówi ustawa dotycząca praw autorskich;
- Wiedzieć, co podlega prawu autorskiemu? (Jakie wytwory?);
- Scharakteryzować pojęcie: prawo autorskie;
- Scharakteryzować pojęcia: autor, plagiat;
- Znać oznaczenia dzieł (wytworów) objętych ochroną;
- Określić swój stosunek do przestrzegania praw autorskich;
- Wskazać i wymienić nazwiska wielkich polskich twórców, dawnych oraz współczesnych.

Metoda: dyskusja, metoda aktywizująca - drzewko decyzyjne.

Środki dydaktyczne:

- Plansza, wydruk dla ucznia zawierający informację wyjaśniającą pojęcia: *prawo autorskie, plagiat, piractwo* (zał. 1);
- Fragmenty ustawy dotyczącej praw autorskich (zał. 2);
- Plansza *Schemat drzewka decyzyjnego*.

Elementy scenariusza lekcji:

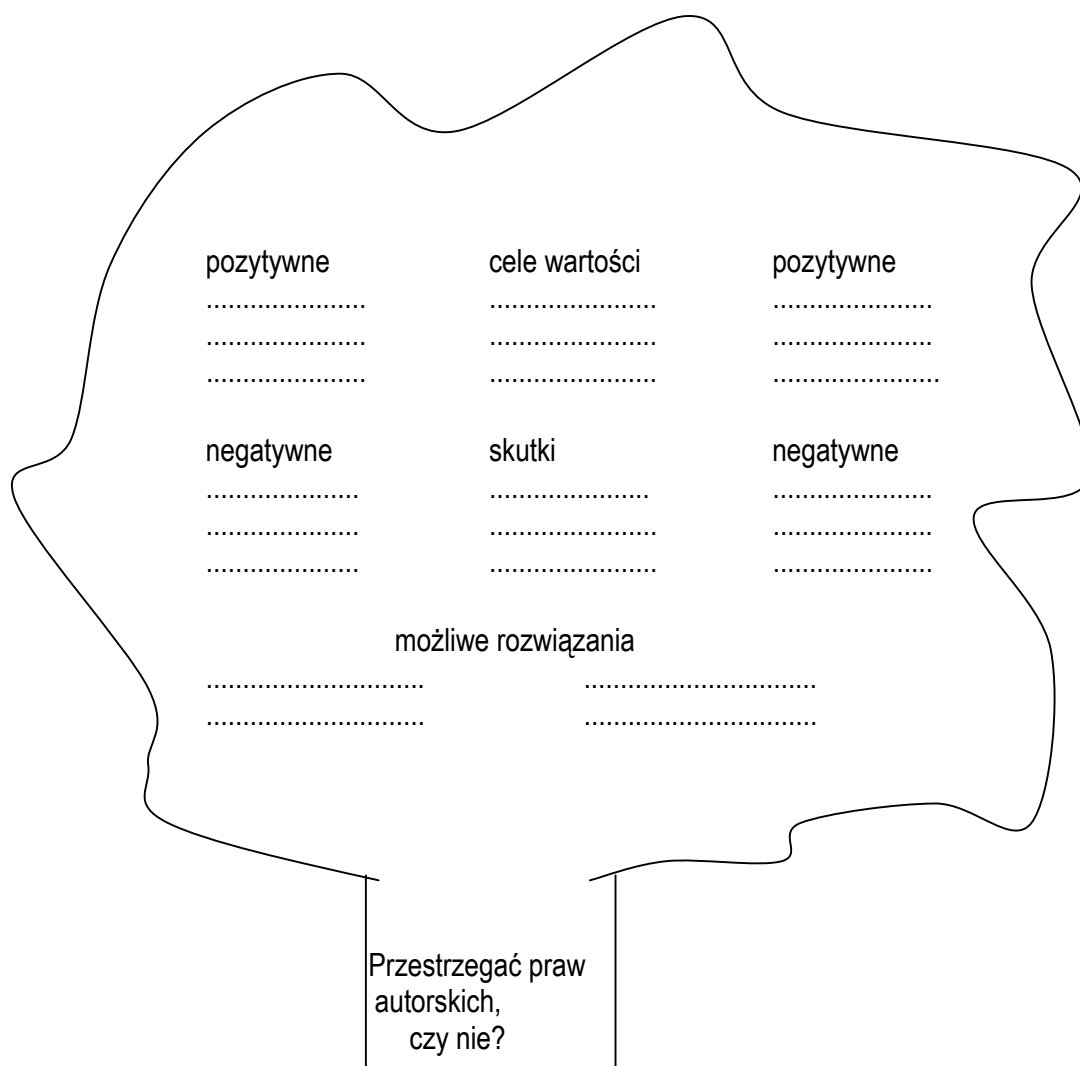
- Wprowadzenie do lekcji;
- Wyjaśnienie pojęć: prawo autorskie, plagiat, piractwo;
- Fragmenty ustawy dotyczącej praw autorskich;
- Przyczyny łamania praw autorskich;
- Kiedy najczęściej jest łamane prawo autorskie;
- Omówienie przyczyn łamania praw autorskich;
- Podsumowanie lekcji na podstawie drzewka decyzyjnego.

Sytuacja wymagająca podjęcia decyzji: **Przestrzegać praw autorskich, czy je łamać – skutki prawne?** Uczniowie pracują w grupach, następnie referują efekt pracy.

Pracują, uwzględniając:

- Pozytywne aspekty przestrzegania prawa autorskiego;
- Negatywne aspekty przestrzegania prawa autorskiego;
- Skutki podjętej decyzji oraz możliwe rozwiązania pozytywne i negatywne;
- Cele i wartości podjętej decyzji.

Uczniowie zapisują najlepsze propozycje na planszy drzewka decyzyjnego.

Schemat planszy drzewka decyzyjnego – rysunek na tablicy lub planszy.

➤ Sprawdzenie wiadomości:

1. Jaki dokument dotyczy praw autorskich?
2. Jakie wytwory podlegają prawu autorskiemu?
3. Wymień główne przyczyny łamania prawa autorskiego?
4. Wymień, kiedy najczęściej jest łamane prawo autorskie? (Jakie wytwory są najczęściej przywłaszczane, kopiowane?)

Praca domowa:

Wymień nazwiska znanych Ci Polaków, których dzieła pomagają (są niezbędne) we współczesnym życiu.

Materiały do lekcji: Prawo autorskie i ja

Załącznik 1

Prawo autorskie, zbiór norm prawnych, których przedmiotem jest zapewnienie ochrony twórczości naukowej, literackiej i artystycznej. W znaczeniu podmiotowym to uprawnienia majątkowe i osobiste autora do stworzonego przezeń dzieła. Prawa osobiste twórcy nigdy nie wygasają i nie mogą zostać przeniesione na inne osoby, natomiast prawa majątkowe są zbywalne i dziedziczne, lecz wygasają z upływem określonego czasu.

Prawo autorskie zabrania dokonywania bez zgody autora skrótów, przeróbek, przekładów itp., strzeże przed plagiatem.

Prawo autorskie zostało ukształtowane w XIX w., uregulowane przez międzynarodową umowę podpisaną w Bernie w 1866 r., tzw. konwencję bernejską oraz genewskiej konwencji powszechnej z 1952 (uaktualnienie w 1971). Polska jest stroną obu konwencji od 1919. Najnowsze przepisy o prawie autorskim wprowadzono w Polsce w 1994.

Autor

prawo autorskie do utworu przysługuje twórcy (autorowi), o ile ustawa dla szczególnych sytuacji nie stanowi inaczej (np. dla utworów pracowniczych, komputerowych, dzieł zbiorowych, programów komputerowych, utworów audiowizualnych).

Autor ma prawo opublikować utwór nie ujawniając swego prawdziwego nazwiska. W wykonywaniu praw autorskich do dzieła opublikowanego anonimowo lub pod pseudonimem zastępuje twórcę wydawca lub producent; dopóki autor nie poda swego nazwiska do publicznej wiadomości.

Utwór

każdy przejaw twórczości o indywidualnym charakterze, niezależnie od postaci, wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia.

Odpowiedzialność karna

za najcięższe naruszenia autorskich praw osobistych, tj. za przywłaszczenie sobie autorstwa całości lub części cudzego utworu (plagiat), sprawca podlega karze pozbawienia wolności do lat 2, ograniczenia wolności lub grzywny. Za bezprawne utrwalenie cudzego utworu w celu rozpowszechniania, za bezprawne rozpowszechnianie cudzego utworu, za rozpowszechnianie cudzego utworu bez podania nazwiska lub pseudonimu twórcy, za publiczne zniekształcenie utworu można być skazanym na karę pozbawienia wolności do lat 2, ograniczenia wolności lub grzywny. Za naruszanie cudzego prawa autorskiego w celu uzyskania korzyści majątkowej lub osobistej ustawa przewiduje karę pozbawienia wolności do roku, ograniczenia wolności lub grzywny.

Plagiat

najpoważniejsze naruszenie praw autorskich polegające na przywłaszczeniu sobie cudzego autorstwa do całości utworu lub jego części. Stanowi naruszenie zarówno osobistych, jak i majątkowych praw autora. Osoba winna dokonania plagiatu ponosi odpowiedzialność karną i cywilną.

Załącznik 2

USTAWA

z dnia 4 lutego 1994 r.

o prawie autorskim i prawach pokrewnych

(Dz. U. z dnia 23 lutego 1994 r.)

(sprost.: z 1994, Nr 43, poz. 170, zm. z 1997 r. Nr 43, poz. 272 i Nr 88, poz. 554, z 2000, Nr 53, poz. 637)

Rozdział 1

Przedmiot prawa autorskiego

Art. 1. 1. Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

2. W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory:

- 1) wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe),
- 2) plastyczne,
- 3) fotograficzne,
- 4) lutnicze,
- 5) wzornictwa przemysłowego,
- 6) architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne,
- 7) muzyczne i słowno-muzyczne,
- 8) sceniczne, sceniczno-muzyczne, choreograficzne i pantomimiczne,
- 9) audiowizualne (w tym wizualne i audialne).

4. Za opracowanie nie uważa się utworu, który powstał w wyniku inspiracji cudzym utworem.

Art. 4. Nie stanowią przedmiotu prawa autorskiego:

- 1) akty normatywne lub ich urzędowe projekty,
- 2) urzędowe dokumenty, materiały, znaki i symbole,
- 3) opublikowane opisy patentowe lub ochronne,
- 4) proste informacje prasowe.

Rozdział 14

Odpowiedzialność karna

Art. 115. 1. Kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

3. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w inny sposób niż określony w ust. 1 lub 2 narusza cudze prawa autorskie lub prawa pokrewne określone w Art. 16, Art. 17, Art. 18, Art. 19 ust. 1 lub 2,

Art. 118. 1. Kto w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przedmiot będący nośnikiem utworu, artystycznego wykonania, fonogramu, wideogramu rozpowszechnianego lub zwielokrotnionego bez uprawnienia albo wbrew jego warunkom nabywa lub pomaga w jego zbyciu albo przedmiot ten przyjmuje lub pomaga w jego ukryciu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 118¹. 1. Kto wytwarza przedmioty przeznaczone do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń przed odtwarzaniem, przegrywaniem lub zwielokrotnianiem utworu bądź też służące do nielegalnego odbioru nadawanych programów, przeznaczonych dla zamkniętego grona odbiorców, uzyskujących do nich dostęp po zapłaceniu wynagrodzenia usługodawcy, albo dokonuje obrotu takimi przedmiotami, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

2. Kto posiada, przechowuje lub wykorzystuje przedmioty, o których mowa w ust. 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Bibliografia:

Podręcznik:

Technika „O mechanice i postępie technicznym” K. Okraszewski, B. Rakowiecka wyd. WSiP

Strony internetowe:

<http://prawo.ngo.pl/labeo/app/cms/x/10238>

<http://prawo.interia.pl/kodeksy?aid=7585>

<http://wiem.onet.pl/wiem/003de1.html>

<http://gis-net.pl/teksty/autorskie1.htm>